

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Խմբագրական Յանձնառություն, Պահանջ, Երաշխիք 3

ՅՕԴՈՒԱԾ-ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Թաթույ Մանասերեան	ՀՀ Տարածքների Համաչափ Զարգացումը եւ Տարաբնակեցումը Որպէս Համազգային Առաջնահերթութիւն	9
Լիլիթ Սիմոնեան	Միերի Դուռ. Քրիստոնեայ Ժողովրդի Նախաքրսիտոնեական Սրբավայրը	27
Հենրիկ Բախչինեան	Հայկական Հնագոյն Ժամերգերը եւ Սահակ Պարթեւը	39
Գէորգ Ղազարեան	Կիրեղ Ակիֆապոլսեցու Տեղեկութիւնները Ե.-Ձ. Դարերի Պաղեստինի Հայ Վանականների Մասին	47
Արսէն Շահինեան	Հայոց Հայրապետերի Իրաւատւութեան եւ Հովանու Ներքոյ Գտնուող Տարածքները (Է.-Ը. Դարեր)	57
Մարիամ Գրիգորեան	Հայ Ազնուական Կանանց Նուիրատուական Գործունէութիւնն Անիում (Ժ.-ԺԴ. ԴԴ.)	81
Տիգրան Պետրոսեանց	Վաչէ Ա. Վաչուտեան՝ Կողմնակալ-Փոխարքայ (ԺԳ. Դարասկիզը)	89
Աստղիկ Մուշեղեան	Հայ Երաժշտական Մշակոյթը Վան- Վասպուրականի եւ Մերձակայ Շրջանների Վանքերում (ԺԴ.-ԺԸ. ԴԴ.)	99
Արմէն Հայրապետեան	Դրուագներ Ալեքսանդրապոլի ՀՅԴ Կառոյցի՝ Երկիր Զինամթերք Փոխադրելու Գործունէու- թիւնից (ԺԹ. Դարավերջ-Ի. Դարասկիզը)	119
Եղիկ Ճէրէճեան	Վերստին Կարդալով Ժիրայրի Կենսագրութիւնը (Կարգ մը Վարկածներու Քննութիւն)	135
Սուրէն Դանիէլեան	Թոփչքի Առեղծուածը՝ «Վե՛ր, Անելի Վե՛ր» (Զօհրապի Ստեղծագործութիւնը)	153
Հերվէ Ժորժըլէն	Հայ Աքսորականի մը Հայեացքը Կիներուն. Երուանդ Օտեանի Յուշերը	183

Ռուբէն Սահակեան	Հայ Ազգային-Ազատագրական Շարժման Անմար Դէմքերից՝ Կոստանդին Համբարձումեան	207
Արտակ Ասատրեան	Սիւնիք-Արցախի Գոտիների Գեղազարդման Ընդհանուր Բնութագիր (Ոճատրում, Խորհրդիմաստ, Տարբերակներ, Զուգահեռներ, Յարգադրոշմներ)	225
Սվանթե Լունտկերն	Սքանտինաւ Միսիոնարութիւններու Մասնակցութիւնը Հայասիրական Շարժումին	253
Գէորգ Ստեփանեան	Շամայսու եւ Բաքուի Հայ Աւետարանական Համայնքները (Համառօտ Ակնարկ՝ Կազմաւորումից Մինչեւ 1918)	277
Կարինէ Ալեքսանեան	Թուրքական Ժխտողականութիւնը Կովկասում (1917-1918)	289
Եւա Մնացականեան	Թումանեանի Յայտնութիւնը 50ամեակի Յորելեանական Հրապարակումներում	313
Հայկ Մարտիրոսեան	Յովհաննէս Քաջազնունու Գործունէութիւնը Արտասահմանում	333
Վարդան Մատթէոսեան	Միհրան Խայեան՝ Հայաստանի Հանրապետութեան Օդուծի Ռահվիաներէն	353
Փեթէր Փալ Կրանից	Հայկական Հարցին Լուծարումը եւ Ազգերու Լիկային Տագնապը	375
Յասմիկ Եսայեան	Մշակութափոխման Դրսետրումներ Ֆրեզնոյի Շրջանի Ա. եւ Բ. Սերնդի Հայերի Շրջանում (1900-1930ականներ)	407
Սվետլանա Սարգսեան	Հայ Երաժշտութեան Համարկումին Գործընթացները	417
Լիլիթ Լուսինէ Սէյրանեան	Գորգի Գեղագիտական Կշռոյթը Կեանքի եւ Գրի Զուգահեռներում	433
Կարինէ Ռաֆայէլեան	Հայ Քնարերգութիւնը Խորհրդային եւ Անկախութեան Շրջանի Ճամփաբաժանին (Դիտարկումներ)	449

Քնարիկ Աբրահամեան	Իգնա Սարդաւանի Բանաստեղծութեան Հորիզոնները	471
Գաղթուի Հանանեան	Դարձեալ Կ(ը) Եղանակիչի Մասին	485
Եուրի Աւետիսեան	Ժամանակակից Գրական Արեւելահայերէնի Անկանոն Բայերի Ուսումնասիրութիւնը եւ Ուսուցումը	493
Արմենակ Եղիայեան	Իմաստաբանութիւն Ա. (Ա-Հ)	509
Մելինէ Անումեան	Հայոց Յեղասպանութեան եւ Հայկական Հարցի Թեմաներով 2008-18ին Թուրքիացի Մտաւորականների Ուսումնասիրութիւնները	553
Կրեկոր Փելլինսքի	Հայերը Լեհաստանի Մէջ Ի. Դարուն	571
Տ. Ներսէս Քահանայ	Գնդերէցների Ծառայութիւնը Հայոց Բնակում	587
Կարէն Մկրտչեան	Հայաստանի Հանրապետութիւն-Իրանի Իսլամական Հանրապետութիւն Տնտեսական Յարաբերութիւնները՝ Որպէս Տարածաշրջանի Անվտանգութեան Գործօն	595
Արման Մալոյեան	Օծուն. Թեմի Կազմաւորումը եւ Վանքապատկան Գիւղերի Տեղավայրերը (ԺԸ. Դարի Վերջին Քառորդ-ԻԱ. Դարասկիզը)	631
Զաւէն Մսրըլեան	Հայոց Մասնակցութիւնը Լիբանանի Նախագահ Միշէլ Աունի (2016-) Նախագահութեան Շրջանի Խորհրդարանական Ընտրութիւններուն	647
ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐ		
Զաւէն Կեւեազեան	Քարաշամբի Գաւաթի Շէփորներուն Առեղծուածին Բացայայտումը	685
Հեղինէ Մկրտչեան	Սուրբ Վայրերում Հայ Եկեղեցու Կուսանոցների Գոյութեան Հարցը	693
Վարդան Մխիթարեան	Տարածաշրջանի Առաջին Ֆրանսերէն Քարտէզի Ստեղծման Աշխատաբաղաքական Նախադրեալները	703

Յասմիկ Սիմոնեան Ռուզան Մկրտչեան, Աշոտ Փիլիպոսեան	Սեանի Աազանի Երկաթդարեան Խմբային Թաղումների Երեսոյթը	713
Գալիա Դաիդիովա	Արաքս Գիւղի Էթնօմշակութային Բնութագիրը (Ազգագրական Ակնարկ)	725
Քարլոս Անթառամեան	Ժամանակին Տերսիմի Մէջ. Հայաստանէն Դուրս՝ Վերադա՞րձ Քիւրտիստան	739
Սիպիլ Չեքմէն	<i>Երկրորդ</i> Սահմանին Կառչած Յիշողութիւն. <i>Կարօտ</i> եւ <i>Կարճ Հաղորդագրութիւն</i> Ֆիլմերը	751
Խորէն Գրիգորեան	Մուսալեռացիները «Ղարաբաղցի»». Նախնիների Ինքնութեան Փնտռտութները՝ 1915ի Ինքնապաշտպանական Մարտերից Յետոյ	763
Եղիա Թաշճեան	Հանքարդիւնաբերութիւն. Այո՞, Թէ՞ Ո՛չ: ՀՀ Յետեղափոխութեան Տրամախօսութիւն Մը	775
ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒՄՆԵՐ		
Արծուի Բախչինեան	Եոհան Բլարամբերգի Վկայութիւնները Հայ Ժողովրդի Մասին (1836-1841)	789
Անդրանիկ Տազէսեան	Մատենագիտական Ճշտում մը եւ Տասնչորս Նամակներ Նազարէթ Տաղաւարեանէն Զապէլ Եսայեանին (26 Մարտ 1906–27 Մարտ 1908)	799
Ռիթա Մարիա Գազանճեան Անդրանիկ Տազէսեան	Թլկատինիցիին Վերստին Ծնունդը (Հայր Արսէն Ղազիկեանի եւ Բենիամին Նուրիկեանի Փոխանակած 23 Նամակները. 18 Նոյեմբեր 1925-31 Մարտ 1928)	825
ՀԱՂՈՐԴՈՒՄՆԵՐ		
Ա. Փիլիպոսեան	Նոր Պեղումներ Զօրաց Քարեր Հնավայրում	851
ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆՆԵՐ		
Զարուի Յակոբեան	Կարէն Մաթետեան, Անտ Անտիսեան, Արա Զարեան, Քրիստին Լամուրէ, <i>Դադիվանք.</i> <i>Վերածնունդ Հրաշք</i>	861

Նիքոլաս Քուրէաս	Ժերար Տետէան, Հայերը Կիպրոսի մէջ (577- 864 1211) Յուստինիանոս Բ.էն Հիւկ Ա. Լուսինեան
Արծուի Բախչինեան	Համօ Սուքիասեան, Նարինէ Երանոսեան, 870 Խորհրդային Հայաստանի Երգիծական Մամուլը 1920ական Թուականներին
Հենրիկ Բախչինեան	Յասմիկ Ստեփանեան, Գէորգ Բամպուքճեան. 875 Կեանքը, Գործը եւ Ժամանակը (1923-1996)
Յովհաննէս Ալեքսանեան	Արծուի Բախչինեան, Հայերը Չինաստանում. 879 Հայ-Չինական Պատմամշակութային Առնչութիւնները
Անդրանիկ Տազէսեան	Հիտեմիցու Քուրոքի (խմբ.), Մարդկային 884 Շարժունակութիւնը եւ Բազմէթնիք Համա- կեցութիւնը Միջին Արեւելքի Քաղաքային Հասարակայնութեան Մէջ, Հտր. 1 եւ 2. Թեհրան, Հալէպ, Իսթանպուլ եւ Պէյրութ
Համառօտ Կենսագրական Հատորին Աշխատակիցներուն	887
Վրիպակ	906
Հայկազեան Հայագիտական Հանդէսի ԼԸ. Հատորին	909
Շնորհանդէսները Պէյրութի, Արցախի եւ Երեւանի Մէջ	
Աշխատակիցներու Ուշադրութեան	913
Բովանդակութիւն	917

6

Table of Contents

Editorial	Commitment, Demands, Guarantees	6
------------------	---------------------------------	---

Articles

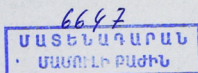
Tatoul Manaserian	The Asymmetric Development of the Republic of Armenia Districts: A National Challenge	9
Lilit Simonian	Mher's Door: The Prechristian Sanctuary of the Christian Folk	27
Henrik Bakhchinyan	Armenian Ancient Breviary Chants and Sahak Partev	39
Gevorg Kazaryan	The Testimonies of Cyril of Scythopolis about Armenian Monks in Palestine (V-VI centuries)	47
Arsen K. Shahinyan	The Territorial Jurisdiction and Protectorate of the Armenian Catholicoi in Arab Arminiya in the 7 th -8 th Centuries	57
Mariam Grigoryan	The Charitable Activities of the Armenian Noblewomen of Ani in the 10 th -14 th Centuries	81
Tigran Petrosyants	Viceroyal Vatche Vatchoutian I (Early 13 th Century)	89
Astghik Musheghyan	Armenian Music Culture in the Monasteries of Van-Vaspurakan and Nearby Regions (14 th -18 th Centuries)	99
Armen Hayrapetyan	The Activities of the Alexandropol ARF Branch in Ammunition Acquisition and Transportation to Western Armenia (Late 19 th -Early 20 th Centuries)	119
Yeghia Jerejian	Rereading Jirayr's Biography (Examining a Number of Hypotheses)	135
Souren Tanielian	The Enigma of the Flight: "Up and Further up" (Zohrab's Literature)	153

Hervé Georgelin	An Armenian Male Deportee's Vision of Women: Yervant Odian's Memories	183
Ruben Sahakian	Gosdantin Hampartsoumian: An Armenian National Liberation Movement Figure	207
Ardag Atasatryan	General Overview of the Silver Belts of Sunik- Artsakh (Style, Symbols, Variations, Parallels, Stamps)	225
Svante Lundgren	Scandinavian Women Missionaries as Part of the Armenophile Movement	253
Gevorg Stepanyan	An Overview of the History of the Armenian Evangelical Communities of Shamakha and Baku (From their Inception till 1918)	277
Kasrine Alexanian	Turkish Denialism in the Caucasus (1917-1918)	289
Eva Mnatsakanyan	Assessing Toumanyany's Literary Works on His 50 th Birthday (1919)	313
Haig Martirosian	The Fund-Raising and Economic Negotiations Abroad of Hovhannes Kajaznuni	333
Vartan Matiossian	Mihran Khayan: A Pioneer of the Armenian Air Force	353
Péter Pál Kránitz	The Dissolution of the Armenian Question and The Crisis of the League of Nations	375
Hasmik Yesayan	Expressions of Acculturation in the Fresno Area Among First and Second Generation Armenians (1900-1930s)	407
Svetlana Sarkisyan	Processes of Integration in Armenian Music	417
Lilit-Lusine Seyranyan	The Aesthetic Rhythm of the Carpet in Parallel with Life and Writing	433
Kariņe Rafaelyan	Armenian Poetry at the Soviet/Independence Crossroads	449
Knarig Aprahamian	The Poetic Horizon of Igna Sariaslan	471

Kaghtuhi Hananian	The Modal Suffix <i>չը</i> Revisited	485
Yuri Avetisyan	The Study and Tutoring of the Irregular Verbs in Current Eastern Armenian	493
Armenag Yeghiayan	Semasiology I. (A-H)	509
Meline Anumyan	Books about the Armenian Genocide and the Armenian Question Published by Scholars in Turkey Between 2008 and 2018	553
Grzegorz Pelczyński	Armenians in Poland in the 20th century	571
Fr. Nerses Asryan	The Service of Clerics in the Armenian Army	587
Karen Mkrtchyan	Economic Relations Between the Republic of Armenia and the Islamic Republic of Iran as a Factor in Security in the Region	595
Arman Maloyan	The Diocese of Odzun: The Formation and Topography of its Property Villages (From the Late 18 th Century to Modern Times)	631
Zaven Messerlian	Armenian Participation in the Legislative Elections During the Presidency of Michel Aoun (2016-)	647
Investigative Articles		
Zaven Kinasian	Resolving the Enigma of the Karashamp Horns	685
Heghine Mkrtchyan	The Likelihood of Female Armenian Church Convents in the Holy Land	693
Vardan Mkhitaryan	The First French Map of the Caucasus and Related Geopolitical Considerations	703
Hasmik Simonyan, Ruzan Mkrtchyan, Ashod Pilibosyan	The Phenomenon of Collective Burials in the Vicinity of Lake Sevan during the Iron Age	713
Galya Davidova	Arax Village: An Ethnocultural Description	725
Carlos Antaramián	Once Upon A Time in Dersim Out of Armenia, back to Kurdistan?	739

Sibil Çekmen	Mémoire Coincée à la Frontière de Yerkir: <i>Karot (Yearning) et Kartch Haghgordagrutyun (Short Message)</i>	751
Khoren Grigorian	Did the Musaler Population Originate from Artsakh? Looking for the Identity of Ancestors After the 1915 Self Defense	763
Yeghia Tashjian	To Mine or Not to Mine? A Post-Revolutionary Debate on Mining in Armenia	775
Unpublished Documents		
Artsvi Bakhchinyan	Johann Blaramberg's Accounts of the Armenians (1836-1841)	789
Antranik Dakessian	A Bibliographic Correction and 14 Letters from Nazareth DagHAVarian to Zabel Yessayan (March 26, 1906–March 27, 1908)	799
Rita Maria Kazandjian Antranik Dakessian	The Rebirth of Telgadintsi: 23 Letters Exchanged between Peniamin Nourigian and Father Arsen Ghazigian (18 November 1925–31 March 1928)	825
Briefings		
Ashot Pilibosyan	New Excavations at Zorats Karer	851
Book Reviews		
Zaruhi Hakobyan	Karen Matevossian, Avet Avetissian, Ara Zarian, Christine Lamouré, <i>Dadivank: A Reborn Miracle</i>	861
Nicholas Coureas	Gerard Dedeyan, <i>Les Arméniens en Chypre (577-1211) de Justin II À Hugues 1er de Lusignan</i>	864
Artsvi Bakhchinyan	Hamo Sukiasyan, Nariné Yeranossian, <i>The Soviet Armenian Sarcastical Newspapers in the 1920s</i>	870
Henrik Bakhchinyan	Hasmik Stepanyan, <i>Gevorg Bampukchyan: His Life, Work and Time (1923-1996)</i>	875
Hovhannes Alexanian	Artsvi Bakhchinyan, <i>The Armenians in China: Armenian-Chinese Historicocultural Connections</i>	879

Antranik Dakessian	Hidemitsu Kuroki (ed.), <i>Human Mobility and Multiethnic Coexistence in Middle Eastern Urban Societies 1 and 2: Tehran, Aleppo, Istanbul, and Beirut</i>	884
Brief Biographical Notes on the Contributors of this Volume		887
<i>Errata</i>		906
The Launching of the 38 th Volume of the <i>Haigazian Armenological Review</i> in Beirut, in Artsakh and in Yerevan		909
Note to Contributors		913
Table of Contents		917

6